Інформаційно-аналітична довідка Уповноваженого із захисту державної мови до матеріалів круглого столу «Мова на часі. Виклики і завдання державної мовної політики»

Цілі, завдання, принципи, законодавчі засади нормативно-правового та інституційного забезпечення реалізації державної мовної політики в частині функціонування державної мови визначені Законом України “Про забезпечення функціонування української мови як державної” від 25 квітня 2019 року№ 2704-VIII (далі - Закон). Незважаючи на мінливу політичну ситуацію та складні обставини воєнного стану поетапне набрання чинності норм Закону відбувалося вчасно і фактично завершено. Результати практичного застосування Закону продемонстрували його високу актуальність, адаптивність та ефективність.

Відповідно до статті 49 Закону з метою сприяння функціонуванню української мови як державної у сферах суспільного життя, визначених цим Законом, на всій території України діє Уповноважений із захисту державної мови (далі - Уповноважений). Уповноважений здійснює свою діяльність незалежно від інших державних органів та посадових осіб.

Відповідно до Закону Уповноважений щороку готує і не пізніше 1 травня року, наступного за звітним, подає Кабінету Міністрів України та представляє громадськості річний публічний звіт про свою діяльність і про стан дотримання Закону. Також, серед іншого, Уповноважений подає Кабінету Міністрів України пропозиції щодо забезпечення ефективної реалізації державної політики, спрямованої на захист державної мови, всебічний розвиток і функціонування державної мови у сферах суспільного життя, визначених цим Законом, на всій території України, сприяння задоволенню мовних потреб українців, які проживають за межами України, надає висновки і рекомендації органам державної влади, органам влади Автономної Республіки Крим та органам місцевого самоврядування в Україні щодо застосування української мови як державної в їхній діяльності. Щорічні звіти з відповідними рекомендаціями розміщені на офіційному сайті Уповноваженого (https://mova-ombudsman.gov.ua) в рубриці “Захист мови” та можуть бути використані для підготовки матеріалів круглого столу «Мова на часі. Виклики і завдання державної мовної політики».

Водночас, з метою досягнення продуктивних результатів роботи круглого столу доцільно виокремити основні проблемні питання щодо забезпечення функціонування української мови як державної та окреслити можливі підходи до їх вирішення.

UB
Секретаріат Уповноваженого із захисту державної мови
№5870/08/6--Вих. від 11.12.2024
КЕП: Кремінь Т. Д. 11.12.2024 16:12
3FAA9288358EC003040000003FC03300B226CA00

1. Забезпечення функціонування української мови у сфері освіти

Практична діяльність Уповноваженого, скарги громадян, а також результати опитування учасників освітнього процесу щодо мовної ситуації в закладах загальної середньої освіти, проведеного у 2024 році Державною службою якості освіти у співпраці з Уповноваженим із захистом державної мови (http://surl.li/yfyfqu), вказують на те, що, на жаль, у багатьох закладах освіти продовжується толерування застосування недержавної мови на перервах, у позакласній роботі, під час спілкування вчителів з учнями, а також учнів між собою. Крім того у 2024 році проявилася тенденція до погіршення ситуації. Зокрема, слід звернути увагу на те, що частка учасників освітнього процесу, які вважають українську мову рідною, суттєво скоротилася у порівнянні з аналогічними показниками 2023 року (учні - на 17%, батьки - на 11%, вчителі - на 8%. Також знизилися усі показники застосування української мови в освітньому процесі як учителями, так і учнями під час уроків, на перервах, в спілкуванні між собою в школі (зниження від 4% до 8%), а також поза освітнім середовищем (зниження в середньому на 5%). При цьому тільки 37% учнів спілкуються лише українською мовою в колі друзів, 39% - вдома. Окремо варто звернути увагу на те, що у 2024 році знизилася кількість учнів, які надають перевагу українській мові як мові контенту в мережі "Інтернет" (зниження в середньому на 10%).

З огляду на зазначене заслуговує на увагу Проєкт закону про внесення змін до Закону України "Про освіту" щодо забезпечення створення україномовного освітнього середовища в закладах освіти (реєстр. № 12086 від 01.10.2024). Як зазначено в пояснювальній записці, мета і завдання законопроєкту - введення в українське законодавство поняття (терміну) "україномовне освітнє середовище", а також "закріплення на законодавчому рівні чітких обов'язків суб'єктів освітньої діяльності, їхніх засновників, керівників та працівників створювати у закладі освіти україномовне освітнє середовище, підтримувати та забезпечувати його існування. Тобто умови, за яких учасники освітнього процесу спілкуються між собою лише державною мовою як під час формального освітнього процесу, так і під час неформальної та неструктурованої взаємодії між собою у приміщеннях та на території суб'єкта освітньої діяльності."

На думку його авторів прийняття проєкту акта сприятиме подальшому захисту української мови як державної, посиленню її ролі в освітньому процесі, розповсюдженню обов'язку робочого спілкування українською мовою на весь час перебування на території закладу освіти, а не тільки безпосередньо під час занять, уроків, пар тощо.

Автори законопроєкту в пояснювальній записці вказують на те, що відповідно до статті 7 Закону України «Про освіту» мовою освітнього процесу в закладах освіти є державна мова. При цьому вони виводять поза “формальні межі” освітнього процесу взаємодію учасників освітнього процесу “на перервах, в учительських кімнатах, на території закладу освіти після занять, уроків, пар тощо”.

Водночас, запропонований підхід до розв’язання проблеми має певні недоліки, на яких доцільно наголосити.

Закон України «Про освіту» визначає освітній процес як систему науково-методичних і педагогічних заходів, спрямованих на розвиток особистості шляхом формування та застосування її компетентностей; педагогічну діяльність - як інтелектуальну, творчу діяльність педагогічного (науково-педагогічного) працівника або самозайнятої особи у формальній та/або неформальній освіті, спрямовану на навчання, виховання та розвиток особистості, її загальнокультурних, громадянських та/або професійних компетентностей.

Відповідно до статті 60 Закону України «Про освіту» робочий час педагогічного працівника включає час виконання ним навчальної, виховної, методичної, організаційної роботи та іншої педагогічної діяльності, передбаченої трудовим договором. Робочий час науково-педагогічного працівника включає час виконання ним навчальної, методичної, наукової, організаційної роботи.

Відтак освітній процес як система науково-методичних та педагогічних заходів не обмежується лише діяльністю під час навчальних занять (уроків, лекцій, практичних, семінарських, гурткових занять тощо), а триває й під час перев, виховної, позакласної роботи, спілкування зі здобувачами освіти, батьками як на території закладів освіти, так і поза ним.

Такий підхід підтримує і Міністерство освіти і науки України. Зокрема в листі МОН “Про застосування державної мови у сфері освіти” від 27 жовтня 2023 року № 1/16742-23, адресованому керівникам органів управління освітою та закладів освіти, наголошується “на необхідності застосування державної мови в робочий час науково-педагогічними, педагогічними та іншими працівниками закладів освіти. Державна мова має використовуватися в рамках освітнього процесу, під час проведення навчальних занять (крім занять з навчальних предметів, які згідно з освітньою програмою закладу освіти викладаються іноземними мовами або мовами корінних народів і національних меншин), у спілкуванні вчителів, викладачів, іншого персоналу закладів освіти як зі здобувачами освіти (вихованцями), так і між собою”.

Додатково слід зауважити, що статтею 9 Закону України “Про забезпечення функціонування української мови як державної” встановлено, що володіти державною мовою та застосовувати її під час виконання службових обов’язків зобов’язані керівники закладів освіти всіх форм власності, педагогічні, науково-педагогічні і наукові працівники, а також посадові та службові особи підприємств, установ і організацій державної і комунальної форм власності.

Отже, не заперечуючи можливий позитивний вплив запропонованих законодавчих змін, слід наголосити на тому, що вирішення проблеми толерування застосування недержавної мови поза навчальними заняттями як персоналом закладів освіти так і здобувачами освіти, лежить, насамперед, в площині забезпечення дотримання чинних законодавчих норм. Крім того, відокремлення “формальної” складової освітнього процесу від “неформальної”, а також обмеження поняття освітнього середовища лише приміщеннями та територією закладів освіти може створити певну невизначеність щодо обов’язку застосування державної мови під час здійснення позакласних навчально-виховних заходів, віртуального спілкування з батьками чи здобувачами освіти тощо.

Водночас, з огляду на актуальність проблеми та очевидну необхідність удосконалення нормативно-правового регулювання застосування державної мови в рамках освітнього процесу доцільно розглянути можливість уточнення чинного визначення поняття освітнього процесу, а також доповнення встановленого Законом України «Про освіту» переліку обов’язків керівників закладів освіти, науково-педагогічних, педагогічних працівників, батьків та здобувачів освіти обов’язком дотримуватись вимог щодо застосування державної мови як мови освітнього процесу.

Додатково слід зауважити, що вимога до здобувачів освіти застосовувати державну мову в рамках освітнього процесу поза навчальними заняттями, зокрема у спілкуванні між собою, є обґрунтованим і законним педагогічним методом формування необхідних для успішної самореалізації компетентностей, що є метою освіти відповідно до Закону України «Про освіту».

Отже відзначаючи високу актуальність законопроєкту (реєстр. № 12086 від 01.10.2024). та необхідність удосконалення нормативно-правового регулювання застосування державної мови в закладах освіти, законопроєкт може бути ухвалений у першому читанні але потребує ґрунтовного аналізу щодо ефективності його впливу, інструментів практичної реалізації та має бути доопрацьований з урахуванням наведених застережень і пропозицій.

Водночас найбільша кількість скарг громадян щодо надання освітніх послуг недержавною мовою дітям поза школою пов’язана із діяльністю суб’єктів господарювання, які не є закладами освіти.

Відповідно до статті 7 Закону України "Про позашкільну освіту" мовою позашкільної освіти є державна мова. Застосування мов у позашкільній освіті визначає Закон. Нагадаємо, що в статті 21 Закону визначено, що мовою освітнього процесу в закладах освіти є державна мова.

Законодавство передбачає, що освітні послуги в системі позашкільної освіти надаються як в закладах освіти, так і суб’єктами, які не можна віднести до закладів освіти. Зважаючи на це, залишається неврегульованим питання застосування державної мови при наданні освітніх послуг в межах позашкільної освіти поза закладами освіти. Іншими словами, функціонування різноманітних клубів, секцій, курсів, груп, майстер-класів, шкіл, що проводять позашкільні заняття, організовують дозвілля дітей, які створені суб’єктами господарювання приватного права і не мають статусу закладів освіти, не повною мірою підпадають під дію законодавства про державну мову.

Висновок: *Вирішення проблеми толерування застосування недержавної мови в закладах освіти, лежить, насамперед, в площині забезпечення дотримання чинних законодавчих норм. Водночас доцільно розглянути можливість уточнення чинного визначення поняття освітнього процесу, а також доповнення встановленого Законом України «Про освіту» переліку обов’язків керівників закладів освіти, науково-педагогічних, педагогічних працівників, батьків та здобувачів освіти обов’язком дотримуватись вимог щодо застосування державної мови як мови освітнього процесу. З метою забезпечення права дітей на отримання освітніх послуг поза закладами освіти доцільно внести зміни до Закону України "Про позашкільну освіту".*

2. Функціонування української мови як мови послуг

Стаття 30 Закону врегульовує застосування державної мови при обслуговуванні споживачів, а також при наданні інформації про товари та послуги. Зауважимо, що аналіз законодавства вказує на те, що зміст поняття “мова обслуговування споживачів” не є тотожним поняттю “мова послуги”, і зокрема стосується взаємодії продавця або виконавця послуги зі споживачем до, під час та після придбання товару чи послуги. Водночас Закон не встановлює чітких вимог до застосування державної мови при

наданні усіх видів послуг, які мають мовну компоненту. При цьому Закон встановлює конкретні вимоги щодо порядку застосування державної мови при наданні лише окремих окремих видів послуг у сфері культури (стаття 23), в рамках проведення публічних заходів, зокрема при вивченні іноземної мови (стаття 29), у сфері охорони здоров'я (стаття 33), у сфері спорту (стаття 34), у сфері електронних комунікацій та поштового зв'язку (стаття 35), у сфері транспорту (стаття 35).

Однак значна частина скарг громадян до Уповноваженого стосується порушення їхніх прав на користування державною мовою при отриманні освітніх, консультативних, спортивно-оздоровчих та інших послуг суб'єктами господарювання приватної форми власності.

Так, наприклад, за 9 місяців 2024 року надійшло 45 скарг щодо застосування недержавної мови при наданні освітніх послуг суб'єктами господарювання, які не відносяться до закладів освіти, і не підпадають під дію частини першої статті 21 Закону щодо мови освітнього процесу. Переважна більшість таких скарг стосується діяльності суб'єктів господарювання, які здійснюють очне або онлайн-навчання для здобуття певних практичних знань та умінь та/або надають доступ клієнтам до відповідного навчального контенту, виконаного виключно недержавною мовою.

Висновок: *Існує необхідність удосконалення законодавчого регулювання застосування державної мови при наданні усіх або певних видів послуг, які мають мовний компонент.*

3. Функціонування української мови в інтернет-просторі

Зміцнення позиції української мови в інтернеті потребує активізації зусиль і має стати спільним завданням для держави, бізнесу та громадянського суспільства в України - такий підсумок роботи окремої секції "Проблеми функціонування української мови в інтернеті" в рамках XV Український форум управління інтернетом (XV Ukrainian Internet Governance Forum, IGF-UA 2024), який відбувся в Києві 28-29 листопада 2024 р. (https://www.youtube.com/live/fihvkdnpxCk?si=U-7A98LqLcE4rFls&t=22664). Участь в роботі секції взяли представники IT-індустрії, українських компаній, що аналізують інтернет-активність, керують провідними маркетплейсами та онлайн-сервісами, зацікавлених державних органів та громадських організацій.

Уповноважений, серед іншого, навів статистику надходження скарг на порушення Закону в мережі Інтернет. З 16 липня 2022 року, коли набула чинності частина шоста статті 27 щодо мови виконання

інтернет-представництв, в Секретаріаті Уповноваженого запроваджено окремий обрахунок скарг, який стосується виключно порушення вимог зазначеної норми. При цьому, до цієї статистики не входять ті, що містять також інформацію про інші порушення, зокрема щодо мови безпосередньої комунікації при обслуговуванні споживачів, мови освітнього контенту, онлайн-навчання, мови надання інформаційних чи консультативних послуг, онлайн-медіа тощо. Такі скарги зараховувалися до статистики порушень у відповідних сферах (обслуговування споживачів, освіта, освіта дорослих, охорона здоров'я, медіа, тощо).

Інформація щодо частки скарг на порушення частини шостої статті 27 та кількості інтернет-представництв, які за результатами роботи Уповноваженого усунули порушення у 2022, 2023 та в поточному році подано у таблиці.

Період часу	Кількість та частка скарг щодо мови виконання інтернет-представництв до загальної кількості скарг, які надійшли на адресу Уповноваженого	Кількість інтернет-представництв, приведених у відповідність до вимог Закону
з 16.07.2022 р по 31.12.2022 р.	831 (46%)	464
2023 рік	992 (27%)	533
з 1.01.2024 р. по 26.11.2024 р.	601 (29%)	понад 350

Наведені дані вказують на тенденцію до зменшення кількості скарг щодо мови інтернет-представництв, що свідчить про поступове виправлення ситуації. Однак кількість та частка таких порушень все ж залишається значною. При цьому змінився характер порушень: у 2022 та у 2023 році році 70-80% зафіксованих фактів порушень стосувалися відсутності українськомовної версії вебсайту, а станом на сьогодні у більшості випадків йдеться про завантаження за замовчуванням російськомовної версії вебсайтів при наявності українськомовної версії. Значна кількість скарг стосується використання виключно недержавної мови при обслуговуванні та реалізації продукції через акаунти фізичних осіб в соціальних мережах. На жаль, чинні норми статті 27 не дозволяють в таких випадках ефективно реагувати та забезпечувати право громадян на обслуговування державною мовою і, вочевидь, потребують удосконалення.

Передусім необхідно відзначити, що реагування на скарги про порушення вимог Закону щодо мови інтернет-представництв ускладнюється тим, що:

у більшості випадків на інтернет-представництвах (сайтах, сторінках та каналах в соціальних медіа тощо) не зазначаються відомості про суб'єкт господарювання, який вони представляють (найменування юридичної особи чи фізичної особи-підприємця, реєстраційні дані з державних реєстрів (ЄДРПОУ/ІН), контактні дані суб'єкта тощо);

близько 90% скарг про порушення щодо мови інтернет-представництв не містять відомостей про відповідний суб'єкт господарювання;

встановлення відомостей про суб'єкт господарювання в межах повноважень Уповноваженого із захисту державної мови, який діє виключно на підставі та у спосіб, визначений законодавством, потребує значних витрат часу.

З метою підвищення результативності реагування на скарги щодо мови інтернет-представництв Уповноважений регулярно поширював рекомендації щодо доцільності застосування користувачами інтернету свого права на отримання інформації про продавців, виробників продукції, гарантованого законодавством про захист прав споживачів, у разі виявлення ними порушення вимог законодавства про державну мову і поданні відповідної скарги Уповноваженому.

На жаль, нова редакція Закону України "Про захист прав споживачів", яким передбачена можливість обмеження доступу до інтернет-ресурсів, де не опубліковано відомості про відповідні суб'єкти господарювання, набирає чинності після закінчення воєнного стану. До того часу ідентифікація суб'єкта господарювання, який порушує норми частини шостої статті 27 Закону про державну мову, залишається суттєво ускладненою.

В рамках роботи форуму IGF-UA 2024 були також представлені результати аналізу мови соціальних мереж та онлайн-медіа, мовних пріоритетів українських користувачів при замовленні товарів та послуг, мови пошукових запитів, вибору мови інтерфейсів застосунків, локалізації програмних продуктів, зокрема комп'ютерних ігор тощо.

Порівняння цьогорічних показників вибору української мови інтернет-користувачами з минулорічними, а також з результатами останніх соціологічних опитувань щодо мови повсякденного спілкування вказує на те, що:

- динаміка зростання частки української мови у виборі мови користувачами інтернету суттєво сповільнилася, а подекуди маємо від'ємні показники (мова постів в Інстаграм, Тік-Ток);

- показники вибору української мови інтернет-користувачами помітно менші за показники використання української мови в реальному житті. Російська мова зберігає міцні позиції у виборі мови інтерфейсів популярних онлайн-сервісів, комп'ютерних програм, як мова споживання відео-контенту, зі значною перевагою випереджає українську в пошукових запитах та рекомендаціях Google тощо.

Висновок: *Для збереження позитивної динаміки зміни показників вибору української мови інтернет-користувачами та наближення їх до показників використання української мови поза інтернетом доцільно зосередити зусилля на таких напрямках:*

взаємодія з провідними міжнародними IT-компаніями та операторами інтернет-сервісів з метою виявлення та зменшення впливу недоліків програмних алгоритмів, які створюють переваги для російської мови;

створення сприятливих умов, зокрема шляхом удосконалення нормативно-правового регулювання, для інвестування в україномовну локалізацію програмних продуктів;

мотивування вибору інтернет-користувачами української мови через стимулювання українських компаній до активної соціально-відповідальної позиції та україноцентричних підходів при управлінні інтернет-сервісами;

підвищення рівня цифрової грамотності та обізнаності про наявні інструменти мовної стійкості в інтернеті.

4 Інші актуальні завдання державної мовної політики в частині забезпечення функціонування державної мови.

За результатами діяльності Уповноваженого, зокрема при розгляді скарг про порушення вимог Закону та щодо усунення перешкод та обмежень у користуванні державною мовою, виявлено й інші проблемні питання, які потребують удосконалення нормативно-правового регулювання.

Законом про державну мову визначено, що нотаріуси та адвокати повинні володіти та застосовувати при виконанні своїх обов'язків державну мову. Але це положення потребує уточнення і в ухвалених раніше спеціальних законах, якими порушники іноді намагаються виправдати застосування недержавної мови, що дозволяє порушувати права громадян на отримання юридичної допомоги державною мовою.

Також доцільно законодавчо уточнити порядок застосування державної мови при виконанні службових обов'язків осіб, визначених у

статті 9 Закону про державну мову. Часто посадовці, які публічно виступають, надають коментарі в медіа або спілкуються з громадянами за межами своїх установ або в позаробочий час з питань, що належать до їхньої компетенції, виправдовуються неврегульованістю застосування державної мови в неробочий час.

До Уповноваженого надходить значна кількість скарг щодо порушення права на застосування державної мови в процесі рекрутингу: запрошення на співбесіду, її проведення, відмова у зв'язку з небажанням застосовувати російську мову з рекрутерами тощо. Статтею 20 Закону встановлено вимоги щодо застосування державної мови після настання трудових відносин. Обов'язку роботодавців використовувати державну мову в процесі працевлаштування, на жаль, Законом не встановлено.

Певна частина звернень стосується надання екскурсійних послуг російською мовою українцям, які придбали закордонні туристичні тури в українських туроператорів. З одного боку, не можна жорстко вимагати і проконтролювати застосування державної мови поза межами України, оскільки суб'єкти, які залучаються до надання таких послуг, не знаходяться в юрисдикції України. А з іншого - доцільно створити законодавчі умови для залучення українськими туристичними фірмами українськомовних гідів при наданні екскурсійних послуг за межами України.

Маючи позитивну динаміку українізації інформаційних сайтів, варто зазначити, що Закон України "Про медіа" передбачає добровільну реєстрацію онлайн-медіа, а вимоги частини шостої статті 27 Закону про державну мову стосуються лише зареєстрованих медіа. Відтак, оскільки відсутні законодавчі вимоги до мови інтернет-представництв незареєстрованих онлайн-медіа, які можуть охоплювати значну українську аудиторію, це може створити умови для просування мови держави-агресора серед українських інтернет-користувачів.

Окремою проблемою є скарги щодо мови інтернет-представництв у сервісі обміну повідомленнями Telegram. Значні інформаційні потоки, спрямовані на українців, російськомовні. Цей сервіс став популярним джерелом не лише новин, а й реклами, інформації про товари і послуги, засобом інтернет-торгівлі тощо. Відсутність чіткого законодавчого визначення терміну "інтернет-представництво" дозволяє навіть українським суб'єктам господарювання, що мають добру репутацію, ігнорувати вимоги щодо мови інтернет-представництв, коли мова йде про Telegram-канали. Крім того, цей сервіс розглядається рядом державних органів як такий, що створює можливості для ворожої пропаганди та загрожує національній безпеці.

Певна кількість скарг стосується транслітерації російськомовних назв українських міст (kiev, kharkov, odessa, nikolaev) в назвах українських доменів, в адресах електронних скриньок, зокрема установ державної і комунальної сфери. Такі ситуації також варто врахувати при удосконаленні законодавства.

Відповідно до статті 41 Закону назви об'єктів топоніміки не перекладаються іншими мовами, а передаються в офіційних документах, медіа, картографічних, довідкових, енциклопедичних, навчальних та інших виданнях за допомогою літер відповідного алфавіту згідно із звучанням державною мовою. Зважаючи на те, що відповідна вимога не є загальною, а стосується лише виокремлених випадків, то, наприклад, наявність в рекламі, інформації для загального ознайомлення напису "KIEV" не є порушенням законодавства. Відтак цю норму статті 41 доцільно удосконалити.

Дотримання вимог законодавства про державну мову напряму залежить від спроможності Уповноваженого ефективно реагувати на порушення. Дієвість та ефективність наявних правових інструментів є головним чинником цієї спроможності.

З 16 липня 2022 року набрали чинності норми Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) щодо адміністративної відповідальності за порушення Закону про державну мову. Практика застосування цих норм виявила певні проблеми нормативно-правового характеру.

Виявилося, що наявність в Законі інструменту державного контролю (перевірки) за застосуванням державної мови в діяльності юридичних осіб, який передбачає тривалу процедуру, ускладнює притягнення до відповідальності фізичних осіб відповідно до КУпАП. На жаль, в окремих випадках суди трактують Закон таким чином, що він зобов'язує проводити державний контроль юридичної особи перед складанням протоколу на фізичну особу у випадках, коли за процедурою, визначеною КУпАП, порушення задокументовано і встановлено порушника - фізичну особу, окремого посадовця, працівника сфери послуг тощо. Це дозволяє окремим суб'єктам контролю умисно затягувати процедуру державного контролю до завершення строку притягнення до відповідальності відповідно до КУпАП - два місяці з моменту вчинення порушення. Значною мірою вказану проблему може вирішити ухвалення Кодексу України про адміністративні проступки (реєстраційний № 11386 від 28.06.2024 р.), який повинен замінити Кодекс України про адміністративні правопорушення.

Висновок: *Враховуючи п'ятирічну практику застосування Закону, виявлені прогалини та неврегульовані питання доцільно удосконалити окремі норми Закону України "Про забезпечення функціонування української мови як державної".*

Додатково до зазначених пропозицій щодо утвердження позицій української мови варто зосередити увагу на виконанні таких завдань.

1. *Забезпечити ефективне виконання заходів Державної цільової національно-культурної програми забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на період до 2030 року*
2. *З метою завершення імплементації Закону необхідно:*

- забезпечити переклад і опублікування державною мовою міжнародних договорів України, які не оприлюднювалися державною мовою станом на день набрання чинності Законом;

- забезпечити розробку та затвердження української правничої та медичної термінології, інших стандартів української мови;

- розробити та затвердити порядок проведення мовної експертизи;

- завершити приведення законів, інших нормативно-правових актів у відповідність із Законом.

3. *Виконати рекомендацію Конституційного Суду України, викладену в рішенні від 14.07.2021 № 1-р/2021 та невідкладно установити однозначність у питанні офіційного перекладу Європейської хартії регіональних мов або мов меншин/ Європейської хартії регіональних або міноритарних мов.*
4. *Забезпечити повноцінне впровадження в життя, зокрема і в нормотворчу діяльність нового Українського правопису, затвердженого постановою уряду від 22 травня 2019 р. № 437.*
5. *Створити необхідні нормативно-правові та інституційні умови для вивчення української мови за кордоном, а також для державної сертифікації перевіряння та підтвердження рівня володіння української мови як іноземної.*
6. *Посилити кадрове та організаційне забезпечення діяльності Національної комісії зі стандартів державної мови, утворити окремий підрозділ в структурі Міністерства культури та стратегічних комунікацій України на рівні не нижче управління, до компетенції якого віднести питання забезпечення формування та реалізації державної мовної політики.*